

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת נאור שירי

פ/25/6652

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – קורס חינוך פיננסי ללקוח בחריגה ממסגרת האשראי או בחריגה תזרימית), התשפ"ו–2026

1. הוספת סעיף 5א5. בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א–1981¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 4א5 יבוא:

"חינוך פיננסי 5א5. (א) בסעיף זה – ללקוח בחריגה ממסגרת אשראי או בחריגה תזרימית

"חריגה תזרימית" – מצב בו התקיים אחד מאלה בחשבון עובר ושב של לקוח:

(1) סך החיובים בחשבון עלה על סך הזיכויים בחשבון, במשך שלושה חודשים רצופים לפחות, ובשיעור או בסכום שעולה על זה שיקבע הנגיד בכללים;

(2) החשבון היה ביתרת חובה במשך תקופה מצטברת שיקבע הנגיד בכללים, או שהלקוח חרג ממסגרת האשראי, ככל שנקבעה, באופן מתמשך;

"לקוח" – לקוח שהוא יחיד;

---

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 258.

"מסגרת אשראי" – התחייבות של תאגיד בנקאי להעמדת אשראי בחשבון עובר ושב עד סכום מסוים, שמימושו בפועל ומועדי פירעונו, בתוך תקופת חוזה ההלוואה, נתון בידי הלקוח הלווה.

(ב) הייתה בחשבונו של לקוח חריגה ממסגרת אשראי או חריגה תזרימית, יעמיד התאגיד הבנקאי לרשות הלקוח האמור, ללא תשלום, קורס חינוך פיננסי בסיסי, ויודיע לו על כך בדרך שיקבע הנגיד בכללים; תוכן קורס כאמור יכלול, בין השאר, התייחסות לנושא ניהול תקציב משק הבית, תשלום ריבית ועמלות, משמעות המושגים יתרת חובה ומסגרת אשראי והדרכה בעניין התנהלות אחראית בעת נטילת הלוואות.

(ג) השתתפות לקוח בקורס כאמור בסעיף קטן (ב) תהיה לפי בחירתו של הלקוח, ולא תותנה בקבלת שירות מסוים מהתאגיד הבנקאי; תאגיד בנקאי לא יעשה בקורס שימוש לצורכי שיווק או מכירה של מוצר פיננסי.

(ד) קורס כאמור בסעיף קטן (ב) ייערך באופן מקוון, פיזי או בשתי הדרכים במשולב, ובלבד שתינתן ללקוח אפשרות סבירה להשתתף בקורס; הנגיד רשאי לקבוע בכללים הוראות לעניין נגישות, שפה והתאמת קורסים לאוכלוסיות שונות.

(ה) הנגיד יקבע כללים לעניין מועד שליחת הודעה ללקוח על אפשרותו להשתתף בקורס כאמור בסעיף קטן (ב), אופן העמדת הקורס לרשות הלקוח, דרכים בהן תאגיד בנקאי יזהה חריגה ממסגרת אשראי וחריגה תזרימית, תוכן בסיסי שיימד בקורס, וכן רשאי הוא לקבוע חריגים שבהם לא יוצע קורס ללקוח, בשים לב להיקף הפעילות בחשבון ולמאפייני הלקוח."

תיקון סעיף 11א .2 בסעיף 11א(א1) לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(8) לא ערך ללקוח קורס חינוך פיננסי או לא שלח ללקוח הודעה אודות קורס כאמור, בניגוד להוראות סעיף 5א5, או מסר הודעה כאמור שלא בהתאם להוראות אותו סעיף."

דברי הסבר

בשנים האחרונות יוקר המחייה והשחיקה בגובה ההכנסה הפנויה של משקי בית בישראל מביאים עוד ועוד אזרחים למצב של "חריגה תזרימית" מתמשכת – מצב שבו לאורך זמן ההוצאות השוטפות עולות על ההכנסות. במציאות כזו, גם משקי בית עובדים עלולים להישאב במהירות למינוס מתמשך, למצב בו הם נדרשים לשלם ריביות ועמלות חריגות או למצב בו הם נדרשים לגלגל חובות ולקחת הלוואות שמעמיקות את הפער. כך נוצר מנגנון הידרדרות שמזין את עצמו ומקבע מעגל עוני וחוב.

הצעת החוק נועדה לשנות את נקודת המוצא: במקום להטיל על האזרח לבדו את האחריות "להסתדר" במערכת פיננסית מורכבת ויקרה, היא מעגנת חובה מוסדית על התאגידים הבנקאיים לספק כלי מניעתי בסיסי להידרדרות כלכלית, ללא עלות, דווקא בפרק הזמן בו ניתן עדיין לעצור את ההידרדרות. הרעיון דומה לעיקרון המוכר של קורס נהיגה מונעת: כשם שהמחוקק מחייב נהג לעבור קורס נהיגה מונעת לא מתוך רצון להעניש, אלא כדי להקנות כלים ולשנות דפוסי התנהגות שמובילים לעבירות ולנזק עתידי, כך גם בתחום הפיננסי נדרש מנגנון "חינוך פיננסי מונע" שמטרתו להפחית את ההסתברות להמשך הידרדרות ולהחזיר שליטה כלכלית למשק הבית.

לפיכך מוצע לקבוע כי כאשר ללקוח של תאגיד בנקאי יש חריגה ממסגרת אשראי בחשבון העובר ושב שלו, או שיש לו חריגה תזרימית בחשבון – יחויב התאגיד הבנקאי האמור להעמיד לרשות הלקוח האמור, ללא תשלום, קורס חינוך פיננסי בסיסי. לעניין זה, חריגה תזרימית תיחשב כמצב בו סך החיובים בחשבון עלה על סך הזיכויים בחשבון, במשך שלושה חודשים רצופים לפחות, ובשיעור או בסכום שעולה על זה שיקבע נגיד בנק ישראל (להלן – הנגיד) בכללים, או מצב בו חשבון היה ביתרת חובה במשך תקופה מצטברת שיקבע הנגיד בכללים, או שהלקוח בעל החשבון חרג ממסגרת האשראי באופן מתמשך.

כמו כן מוצע שהתאגיד הבנקאי יודיע ללקוח על כך בדרך שיקבע הנגיד בכללים ושתוכן קורס כאמור יכול, בין השאר, התייחסות לנושא ניהול תקציב משק הבית, תשלום ריבית ועמלות, משמעות המושגים יתרת חובה ומסגרת אשראי והדרכה בעניין התנהלות אחראית בעת נטילת הלוואות. מטרת הקורס תהיה לעודד שינוי התנהגותי מעשי, להפחית "קנסות פיננסיים" בדמות ריביות ועמלות ולהגדיל את הסיכוי של הלקוח לצאת ממעגל החוב והעוני. בכך, ההצעה תורמת גם למאבק ביוקר המחייה בפועל, לא רק דרך טיפול במחירי מוצרים, אלא באמצעות צמצום העלויות הפיננסיות שמעמיקות את המצוקה ומקטינות את ההכנסה הפנויה.

יתר על כן, כדי להבטיח שמדובר בכלי שבאמת יסייע ללקוח, ולא בנטל נוסף או בערוץ מכירה, מוצע לקבוע שההשתתפות בקורס תהיה לפי בחירתו של הלקוח, שלא ניתן יהיה להתנותה בקבלת שירות בנקאי, ושלא יהיה שימוש בתוכן הקורס למטרות שיווק מוצר בנקאי. כן מוצע להסמיך את הנגיד לקבוע בכללים הוראות לעניין נגישות, שפה והתאמת קורסים לאוכלוסיות שונות. בנוסף, מוצע לחייבו לקבוע

כללים לעניין מועד שליחת הודעה ללקוח על אפשרותו להשתתף בקורס כאמור, אופן העמדת הקורס ללקוח, דרכים בהן תאגיד בנקאי יזהה חריגה ממסגרת אשראי וחריגה תזרימית, תוכן בסיסי שיימד בקורס, וכן להסמיכו לקבוע חריגים שבהם לא יוצע ללקוח קורס כאמור, לפי שיקול דעתו.

עוד מוצע לקבוע שהמפקח על הבנקים יהיה רשאי להטיל על תאגיד בנקאי עיצום כספי בסך חמישים אלף שקלים חדשים, אם יש לו יסוד סביר להניח כי לא ערך ללקוח קורס חינוך פיננסי או לא שלח ללקוח הודעה אודות קורס כאמור, או מסר הודעה כאמור שלא בהתאם לכללים שנקבעו.

ההצדקה להטלת החובה על התאגידים הבנקאיים היא ברורה, שכן לתאגיד הבנקאי יש גישה ישירה, מדויקת ושוטפת לנתוני חשבון והוא הראשון לזהות דפוסי הידרדרות. בנוסף, התאגידים הבנקאיים הם גורם מרכזי שמפיק תועלת מפעילות אשראי ועמלות. לכן, ראוי שחלק מהאחריות לצמצום נזקים ולחיזוק החוסן הכלכלי של הציבור יוטל על הגופים החזקים והמאורגנים במערכת – ולא יוטל פעם נוספת על האזרח הפשוט, במיוחד כשההתערבות הנדרשת היא בסיסית, מניעתית ומידתית.

לסיכום, הצעת החוק מעגנת תפיסה של אחריות תאגידית והוגנות בשירות פיננסי חיוני, ונועדה לקבוע מנגנון מחייב שמסייע לציבור לצאת ממעגל חוב ועוני, מצמצם עלויות עודפות שמחריפות את יוקר המחייה, ומעביר חלק מהאחריות לשחקנים שמחזיקים בכוח ובמידע הדרוש למניעה מוקדמת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ד באייר התשפ"ו (11.05.2026)